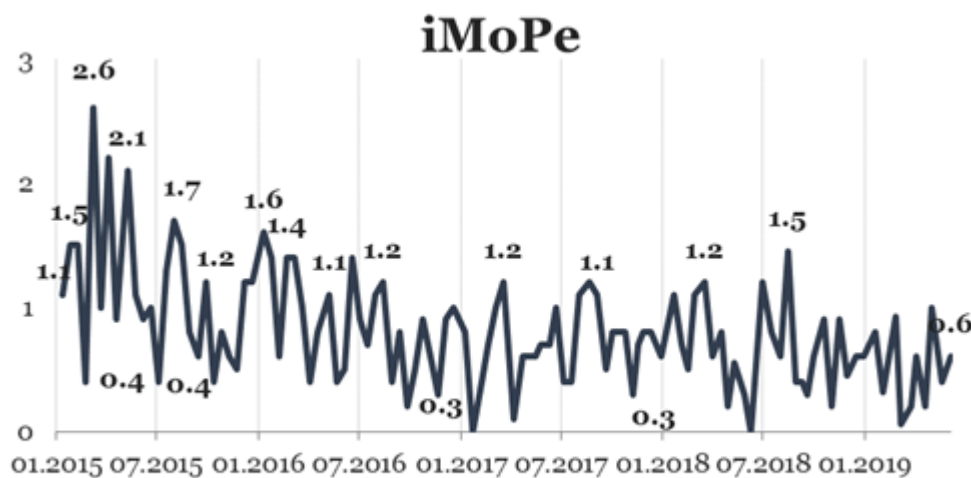

iMoRe №110. “Зелені” аукціони

Індекс моніторингу реформ (iMoRe) склав +0,6 бала за період з 13 по 26 травня з можливих значень від -5,0 до +5,0. В попередньому раунді індекс дорівнював +0,4 бала.

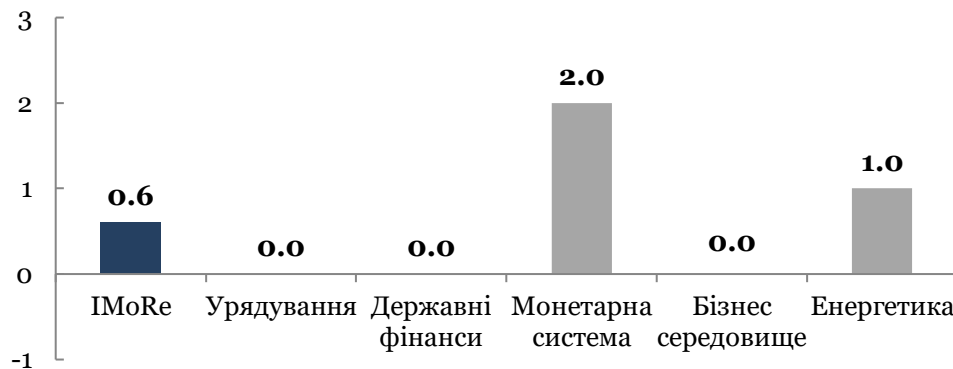
Головні події цього раунду - закон про зелені аукціони та зміна граничних термінів розрахунків за експортно-імпортними операціями.

Графік 1. Динаміка Індексу моніторингу реформ

iMoRe може приймати значення від -5 до +5,

Графік 2. Значення iMoRe та його компонентів у поточному раунді оцінювання

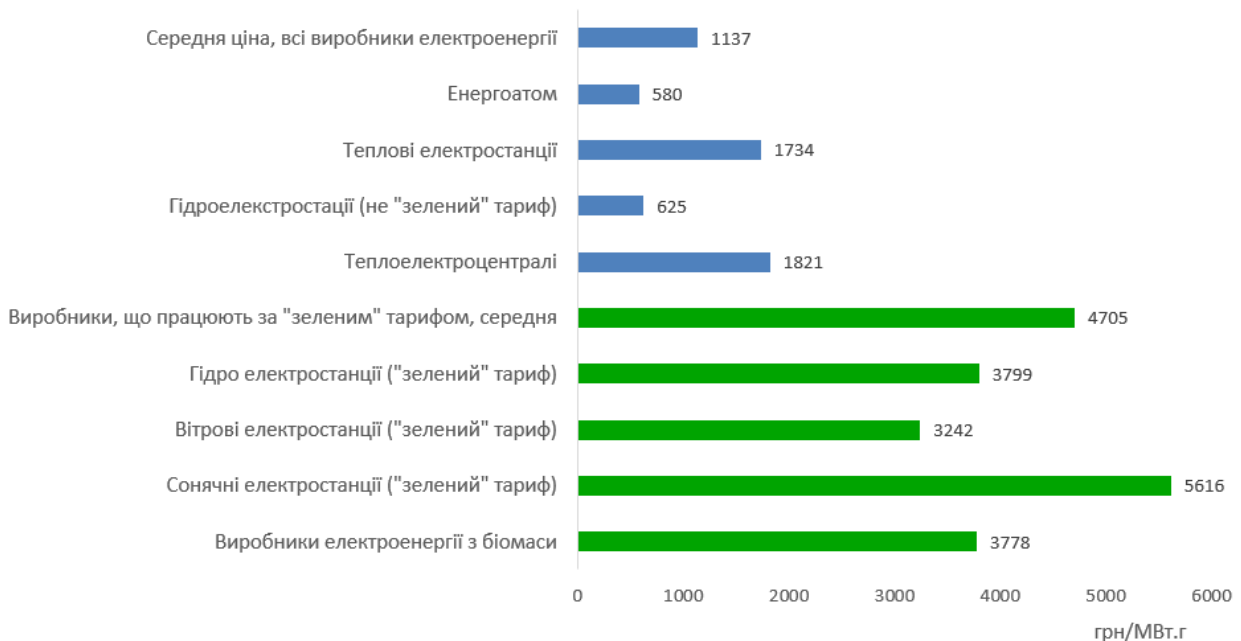
Події раунду

1. Закон про зелені аукціони, +1,0 бал

Передісторія

Для стимулювання відновлюваної енергетики в Україні [запроваджений](#) “зелений” тариф. Електроенергію, яка вироблена з енергії сонця, вітру, біомаси тощо, коштує суттєво дорожче за інші види енергії (таблиця 1). Найбільш дорогою є сонячна енергія.

Графік 1. Ціна продажу електроенергії в оптовий ринок у травні 2019, грн/МВт.г

Джерело: ДП Енергоринок

Цей бізнес виявився дуже вигідним. “Зелений” тариф в Україні - один із [найвищих в Європі](#), а вартість виробництва такої енергії знижується. Зокрема, суттєво [знизилися ціни](#) на сонячні панелі. Завдяки цьому ця сфера стала привабливою для інвесторів.

Цей позитив, однак має і іншу сторону - Україна має забезпечити цим виробникам оплату за підвищеним тарифом. Вже зараз ця оплата складає [9% обороту енергоринку](#), хоча тільки 2% від усієї енергії в Україні виробляється з відновлювальних джерел. Станції з виробництва енергії з відновлювальних джерел запускаються дуже швидкими темпами. За електроенергію, яка виробляється на вже збудованих потужностях та тих, що планується ввести в експлуатацію у [поточному та наступному році](#) з 2021 року платитиме 40 млрд грн на рік (у 2018 - [16 млрд](#)). Також енергоринок повинен нести витрати за врегулювання небалансів цих електростанцій, що може додатково становити від 10 до 35 млрд. грн.

Про що закон

Щоб уникнути неконтрольованого зростання витрат на відновлювальну енергію, потрібна інша модель стимулювання розвитку сектору.

Закон [2712-VIII](#) від 25.04.2019 замінив “зелені” тарифи на “зелені” аукціони для великих виробників відновлювальної енергії. Згідно з ним, право збудувати електростанцію отримуватиме той інвестор, який запропонував найнижчий тариф. Цей тариф діятиме 20 років з дати введення станції в експлуатацію.

В цілому нова модель дозволяє вирішити проблеми з неконтрольованим збільшенням витрат на “зелені” тарифи. Перехід великих виробників на “аукціонну” модель буде поступовим.

Так, нові великі виробники (вітрові станції потужністю понад 5 МВт або сонячні - понад 1 МВт) зможуть отримати державну підтримку лише через “зелений” аукціон. Аукціони запроваджуються з 1 липня 2019 та проводяться по 31 грудня 2029. Проте, закон дозволяє отримати “зелений” тариф для виробників, які

- введуть станції в експлуатацію до 1 січня 2020 року,
- укладуть договори купівлі-продажу електроенергії за "зеленим" тарифом до 31 грудня 2019 та введуть в експлуатацію сонячні станції протягом 2 років або вітрові - протягом 3 років з моменту укладання договору.

А от для великих виробників, що вже працюють, та для будь-яких малих виробників до 2030 року діятиме існуюча система підтримки «зеленими» тарифами. у.

Можливості отримання “зеленого” тарифу великими виробниками ще протягом 4 років викликали [критику експертів](#).

Також закон обмежив можливості отримувати “зелений” тариф приватними домогосподарствами, які встановили наземні сонячні панелі. Це питання викликає багато дискусій. Адже, згідно [інформації МінЕнергоВугілля](#), багато приватних СЕС встановлюють не для компенсації власного навантаження, а виключно для заробітку за рахунок інших споживачів. В профіцитних енергорайонах це призводить до погіршення показників якості електроенергії та безпеки постачання.

Розробники закону та інші депутати подали декілька законопроектів, які повинні зняти це обмеження для домашніх наземних СЕС ([10357](#), [10318](#), [10343](#)).

Коментар експерта

“Коли йшла робота над першим законопроектом, метою було запровадження ефективної конкурентної системи підтримки для об’єктів, що виробляють електричну енергію з відновлюваних джерел енергії.

Ця система мала замінити законодавчо визначений розмір «зеленого» тарифу, який дав сильний поштовх для розвитку генерації електроенергії з ВДЕ, але виявилась неефективною в умовах різкого зменшення собівартості генеруючого обладнання, особливо сонячних панелей.

Простими словами – через високі «зелені» тарифи інвестори почали отримувати необґрунтовано високу дохідність за кошт споживачів електричної енергії.

В процесі опрацювання законопроекту, серед іншого, був проведений аналіз впливу стимулювання ВДЕ [ВДЕ - відновлювальних джерел енергії, ред.] на вартість електричної енергії протягом наступних трьох років. Відповідно до розрахунку, вже за результатами 2020 року електроенергія вироблена з ВДЕ вартуватиме споживачам більше 40 млрд. грн. Якщо дивитись на ситуацію комплексно, то стає зрозуміло, що українська економіка не зможе потягнути такі додаткові витрати. Ймовірно, це могло б стати причиною часткового дефолту по зобов'язанням з виплат за “зеленим” тарифом, зі всіма наступними негативними наслідками (програні арбітражі, погіршення інвестиційного клімату, збільшення вартості капіталу тощо).

Необхідно було надати можливість уряду впливати на обсяг фінансових зобов'язань, що бере на себе Україна. Це можна було б зробити встановивши певні ліміти виплат для нових інвесторів. Ця ідея не знайшла підтримки.

Опосередкований контроль над обсягом виплат досягався шляхом встановлення обов'язку учасників йти на аукціон, де вони конкурують за квоту (обсяг потужності, в рамках якого надається підтримка), яку встановлює КМУ. Такий механізм є ефективний лише у випадку, якщо інвестори, які не виграли в аукціоні, не зможуть реалізувати всі свої проекти за “зеленим” тарифом. Саме тому в Законі встановлено, що розмір об'єктів, які можуть отримувати “зелений” тариф починаючи з 01.01.2020 року має бути не більше 1 МВт для сонця та 5 МВт для вітру. Таким чином ми спробували стабілізувати перегрітий сектор ВДЕ, не порушуючи взяті зобов'язання взяті на себе Україною, відповідно до ЗУ «Про альтернативні джерела»

Ілля Полулях, Dixi Group

2. Граничні строки розрахунків за низкою експортно-імпортних операцій скасовано, +2 бала

[Постановою](#) № 67 від 14 травня 2019 р. НБУ спростив валютний нагляд за дотриманням граничних строків розрахунків за низкою зовнішньоекономічних операцій.

Коментарі експертів

“Постановою з-під дії валютних обмежень виводяться зовнішньоекономічні контракти на ряд товарів та послуги. Тепер розрахунки за такими контрактами непотрібно завершувати протягом 365 днів, розрив між датою постачання товару/послуги та датою оплати не регламентується та може встановлюватися на розсуд сторін контракту. Це обмеження було одним з найболючіших для бізнесу, коли воно становило 90, а згодом 180 днів – підприємства, щоб не порушувати строки розрахунків були змушені переукладати договори щотримісяці або щопівроку, або потрапляли під санкції.

Виводяться з-під обмеження, зокрема: (1) складні товари для космічних ракетних комплексів, авіації та ВПК – розробка та виготовлення таких товарів цілком може перевищувати рік, і обмеження для них надто суворе (2) товари за угодами про розподіл продукції (3) закупівлі лікарських засобів та медичних послуг МОЗу (4) роботи та послуги – їх виводили з-під валютного контролю іще у 2016 році спеціальним законом як такі, що їх неможливо та недоцільно контролювати, в Законі про валюту це не зафіксували і зараз Нацбанк повертає ліберальний режим для цього ринку.”

Марія Репко, Центр економічної стратегії

“Постановою №67 від 14.05.2019 затверджено перелік виключень з режиму контролю строку розрахунків за експортно-імпортними операціями. Простими словами, це зменшує навантаження на банки та дозволяє не вимагати зайві документи від клієнтів за наведеними у переліку операціями.

Разом з тим, у частині експорту послуг (найбільш поширена операція з наведених у переліку) ця постанова є лише відновленням status quo. Ще до прийняття Закону про валюту ці операції були виключені з режиму контролю строків розрахунків. Це дозволяло банкам не вимагати акти про надані послуг, підписувати які з іноземними замовниками проблематично (у 2016 році були внесені відповідні зміни до Закону "Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті" з метою спрощення експорту послуг, переважно в IT).

Закон про валюту скасував це виключення разом із Законом "Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті", і дав КМУ та НБУ право визначати такі виключення чи особливості своїми актами. Після набуття Законом про валюту чинності і до прийняття постанови №67 банки та клієнти при експорті послуг працювали в більш жорсткому режимі регулювання ніж до ЗУ про валюту - банки почали знову вимагати від клієнтів підписані іноземними замовниками акти про надані послуги. З прийняттям постанови №67 ситуацію було виправлено.”

Олена Коробкова, Незалежна асоціація банків України

(Див. графіки та таблиці на сайті http://imorevox.in.ua/?page_id=577, http://imorevox.in.ua/list_rounds.php)

Довідкова інформація: Індекс Моніторингу Реформ (iMore) VoxUkraine призначений надавати комплексну оцінку зусиллям влади України зі впровадження економічних реформ. Індекс базується на експертних оцінках змін у регуляторному середовищі за п'ятьма напрямками:

1. Державне управління
2. Державні фінанси
3. Монетарна система
4. Бізнес середовище
5. Енергетика

Детальніше про Індекс та методологію розрахунку можна дізнатись на сайті imorevox.org.

[VoxUkraine](#) - це ініціатива, створена групою міжнародних та вітчизняних економістів, присвячена реформам та економічному розвитку України. Цілями VoxUkraine є поширення науково обґрунтованого аналізу та коментарів щодо економічних та суспільно-політичних подій в Україні, підвищення рівня дискусії та формулювання системного підходу до реформ, а також інтеграція України в світову мережу економістів та діячів, відповідальних за економічну політику.